

EŻAMIJIET ANNWALI TAL-JUNIOR LYCEUM
U TA' L-ISKOLA SEKONDARJA 2008
Taqsim ta' l-Assessjar Edukattiv – Diviżjoni ta' l-Edukazzjoni

IR-RABA' SENA

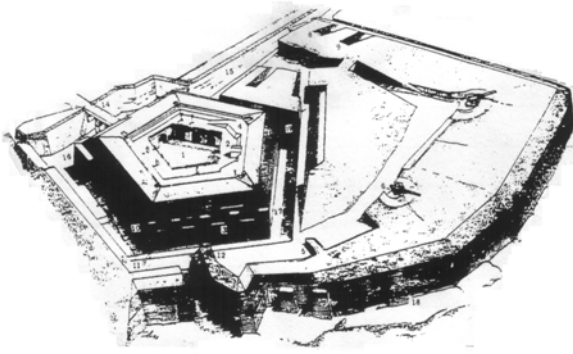
STORJA (Ġenerali)

HIN: Siegħa u nofs

Isem: _____

Klassi: _____

1. Hares lejn dawn l-istampi u wieġeb id-domandi kollha.

1.1 X'jissejjaħ il-bini li qed tara fl-istampa?
_____ (1)

1.2 L-Ingliżi bnew diversi minnhom bejn l-1870-1900. Semmi tnejn minnhom.

_____ (1)

1.3 Ghid kif gawdew il-Maltin bil-bini tal-post li qed tara fl-istampa.
_____ (1)

1.4 F'din l-istampa jidher kanun kbir partikulari. Kemm kien jizen?
_____ (1)

1.5 Kemm kien hemm minnhom hawn Malta?
_____ (1)

1.6 Semmi l-portijiet fejn kienu.

_____ (2)

1.7 Għaliex taħseb li tqiegħdu f'dawn il-postijiet partikulari?

_____ (2)

(10 marki)

2. Aqra dan il-paragrafu kollu u wieġeb id-domandi kollha.

Il-Kanonku Pullicino żar l-Irlanda fl-1849, biex jistudja s-sistema ta' l-edukazzjoni hemmhekk, u meta ġie lura ħa ħsieb jorganizza s-sistema ta' l-iskejjel. Pullicino ħadem ħafna biex jgħolli l-livell tat-tagħlim, iżda kien hemm problema fundamentali li kienet tfixkel kull programm t'edukazzjoni f'Malta u din kienet il-kwistjoni fuq liema lingwa kellha tiġi bbażata s-sistema tat-tagħlim. Kif stqarr il-Gvernatur Sir William Reid kien hemm ostaklu kbir għall-edukazzjoni billi l-parti l-kbira tal-Maltin kienu jitekellmu lingwa li ma kinitx tinkiteb.

(Traduzzjoni minn Brian Blouet, *The Story of Malta*, p. 177)

2.1 X'kariga kellu l-Kanonku Dun Pawl Pullicino?

_____ (1)

2.2 Semmi żewġ affarijiet li wettaq il-Kanonku Pullicino matul iż-żmien li okkupa din il-kariga.

_____ (1)

_____ (1)

2.3.1 Skond dan il-paragrafu, liema kienet il-problema ewlenija li kienet tfixkel kull programm t'edukazzjoni?

_____ (1)

2.3.2 Liema kienu t-tliet lingwi marbutin magħha?

_____ (1, 1, 1)

2.3.3 Fl-1879 ġie ppublikat rapport b'rabta ma' l-iskejjel.

Min kien l-awtur ta' dan ir-rapport?

_____ (1)

X'kien l-iskop prinċipali ta' dan ir-rapport fejn jidhol l-użu tal-lingwa fl-iskejjel?

_____ (2)

2.4 X'bidliet saru fis-sistema ta' l-Edukazzjoni wara li rtira mill-kariga l-Kanonku Pullicino?

_____ (2)

(12-il marka)

3. Aqra dan il-paragrafu kollu u wieġeb id-domandi kollha.

Il-bini ta' dan l-akwadott inbeda fit-3 ta' Jannar 1844 u tlesta fi tmintax-il xahar u erbat ijiem. Mill-bidu tiegħu sa Bormla kellu tul ta' 9 mili. L-akbar numru ta' ħaddiema li ħadmu fuq il-bini tiegħu kien ta' 300.

L-ilma wasal Bormla fis-7 ta' Jannar 1844 fost l-entuzjażmu u l-ferħ tan-nies.

(Traduzzjoni minn *Il Mediterraneo* tat-23 ta' Lulju 1844)

3.1 Għal liema akwadott qed tirreferi din il-gazzetta?

_____ (1)

3.2 Il-bini ta' dan l-akwadott jindika li kien hawn problema hawn Malta. X'kienet din il-problema?

_____ (1)

3.3 Semmi **zewġ** affarijiet li minnhom gawdew il-Maltin permezz tal-bini ta' dan l-akwadott.

_____ (1, 1)

3.4.1 Fis-snin 80 tas-seklu XIX, inginier sanitarju Ingliz għamel sensiela ta' rapporti fuq il-provvista ta' l-ilma f'Malta. Għid min kien.

_____ (1)

3.4.2 Semmi proġett propost minnu li twettaq.

_____ (1)

3.5 Semmi problema marbuta mas-sistema ħażina tad-drenaġġ.

_____ (1)

3.6.1 F'liema partijiet ta' Malta saret għall-ewwel darba s-sistema moderna tad-drenaġġ?

_____ (1)

3.6.2 Għaliex taħseb li sar hemmhekk?

_____ (2)

(10 marki)

4. Aqra dan il-paragrafu u wieġeb id-domandi kollha.

Fil-Mediterran, l-emigranti Maltin marru ahjar. F'dan ir-regjun iżjed viċin, l-emigrazzjoni Maltija qabdet l-art. Il-Maltin issetiljaw f'Marsilja u f'Palermo, fil-Lvant tal-Mediterran mill-gzejjer Joniċi sa Konstantinopli u fl-Afrika ta' Fuq. Sal-bidu ta' l-1840, kien hemm 'il fuq minn 5,000 Malti. Fit-Tuneżija xi 3,000; fl-Egittu mal-2,000; fil-Libja xi 1,000. Kien hemm mill-anqas 2,000 fil-Gzejjer Joniċi, fil-Greċja u f'xi tliet postijiet li llum jiffurmaw parti mit-Turkija.

(Addattat minn M. Frendo *Storja ta' Malta* Vol. III)

4.1 Semmi **zewġ** raġunijiet li ġieghlu lill-Maltin jemigraw.

_____ (2)

4.2 Semmi **zewġ** raġunijiet għaliex l-emigrazzjoni Maltija kienet limitata prinċipalment għall-Mediterran.

_____ (2)

4.3 Semmi effett tajeb ta' din l-emigrazzjoni fuq il-Gzejjer Maltin?

_____ (2)

(8 marki)

5. Aqra dan il-paragrafu kollu u wieġeb id-domandi kollha.

Taht il-Kostituzzjoni ta' l-1921, it-tmexxija tal-Gzejjer Maltin inqasmet fuq zewġ gvernijiet: il-Gvern Malti, li kien jiehu ħsieb l-affarijiet purament lokali; u l-iehor, li kellu isem sinjur – Gvern Imperjali Malti – li kien jiehu ħsieb ir-*Reserved Matters*. Il-Gvern Malti kien responsabbli għal zewġ kmamar tal-Parlament: Assemblea Legislattiva ta' 32 membru, u Senat ta' 17-il membru. Kellu wkoll ikun hemm kabinett ta' seba' ministri li kellu jinkludi wkoll il-kap tal-Ministeru.

5.1 Liema grajja partikulari wasslet għall-Kostituzzjoni tal-1921?

_____ (1)

5.2 Għaliex l-għotja tal-Kostituzzjoni ta' l-1921 kienet importanti fl-istorja ta' Malta?

_____ (2)

5.3 Semmi **ż-żewġ** kmamar tal-Parlament.

_____ (1, 1)

5.4.1 X'kienu r-*Reserved Matters*?

_____ (2)

5.4.2 Semmi **tnejn** minnhom.

_____ (2)

5.5 Ghaliex din il-Kostituzzjoni ntilfet fl-1933?

_____ (1)
(10 marki)

6. Aqra dan il-paragrafu sewwa u wara wieġeb id-domandi kollha.

Ir-Rivoluzzjoni Industrijali huwa l-isem mogħti lil moviment mifrux fuq għexieren ta' snin li, permezz tiegħu, l-industrija bbażata fuq xogħol bl-idejn fid-djar, saret ibbażata fuq xogħol tal-magni fil-fabbriki. Il-forza prinċipali kawża ta' dan l-iżvilupp kienet iż-żieda fil-popolazzjoni.

Iżda ż-żieda fil-popolazzjoni waħedha ma kinitx biżżejjed biex tikkawża dan il-moviment. L-iżvilupp tax-xjenza ġab miegħu invenzjonijiet kbar, bħall-magna ta' l-*isteam*, li kienu responsabbli għal din it-trasformazzjoni kbira.

Dan l-iżvilupp fix-xjenza seħħ fl-Ingilterra, pajjiż li għal seklu kellu paċi interna, mingħajr inkwiet politiku-religjuż. Barra minn hekk l-Ingilterra diġà kellha bażi kummerċjali kbira. Kienet kapaċi taqdi l-industrija li kienet qed tespandi, bil-banek, ċekkijiet, *exchanges* u *insurance* u ma kellhiex ix-xkiel ta' dazji interni li kienu jxekklu l-kummerċ.

(Traduzzjoni minn Dennis Richards u J. W. Hunt *Modern Britain, 1783-1964*, p. 8)

6.1 Semmi fattur li kkawża r-Rivoluzzjoni Industrijali.

_____ (1)

6.2 X'sehem kellha x-xjenza f'din ir-Rivoluzzjoni?

_____ (1)

6.3.1 F'liema pajjiż bdiet ir-Rivoluzzjoni Industrijali?

_____ (1)

6.3.2 Agħti **zewġ** raġunijiet għaliex bdiet f'dan il-pajjiż.

_____ (2)

6.4 Semmi **zewġ** pajjiżi fl-Ewropa fejn xterdet malajr ir-Rivoluzzjoni Industrijali?

_____ (1, 1)

6.5 Semmi pajjiż kbir fl-Ewropa li baqa' lura sewwa fir-Rivoluzzjoni Industrijali fl-ewwel nofs tas-seklu dsatax.

_____ (1)

6.6 Semmi **zewġ** żvantaġġi marbutin mar-Rivoluzzjoni Industrijali.

_____ (1)

_____ (1)

(10 marki)

7. **Dan is-salib ingħata lill-Gzejjer Maltin fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija.**

7.1.1 X'jissegħ dan is-salib?

_____ (1)

7.1.2 Għaliex ingħata lill-Maltin?

_____ (1)

7.2 Semmi **zewġ** raġunijiet għaliex inqalghet it-Tieni Gwerra Dinjija.

_____ (1, 1)

7.3 Ghid għaliex Malta sabet ruħha nvoluta f'din il-gwerra.

_____ (2)

7.4 Agħti l-ismijiet ta' **zewġ** pajjiżi li l-forza ta' l-ajru tagħhom ħabtu għall-Gzejjer Maltin matul din il-gwerra.

_____ (1, 1)

7.5 Kif kienet il-qagħda tal-Maltin fi żmien din il-gwerra?

_____ (2)

7.6 X'importanza għandu l-Konvoj ta' Santa Marija t'Awissu 1942?

_____ (2)

7.7 Għaliex taħseb li l-Alleati rebħu l-Gwerra?

_____ (2)

_____ (2)

7.8 X'kienu l-effetti ta' din il-gwerra fuq l-Ewropa u d-dinja in ġenerali?

_____ (2)

_____ (2)

(20 marka)

8. Ikteb komponiment fuq wiehed minn dawn li ġejjin. (Uża karta separata)

8.1 Spjega l-progress li sar fil-mezzi tat-trasport bl-art u bil-baħar mill-1856 'il quddiem.

8.2 X'kienet l-Ekonomija ta' Fortizza?

X'wassal biex din spiċċat?

Xi struttura ekonomika għandha Malta llum?

8.3 X'wassal għas-*Sette Giugno*?

X'gara eżatt fis-*Sette Giugno*?

X'kienu r-riżultati?

(20 marka)